

CE S-A ÎNTÂMPLAT CU PIAȚA DE ARTĂ ROMÂNESCĂ ÎN ANUL RECESIUNII

Vorbim de sept 2022 – iulie 2023 (lămurire metodologică: anul pieței de artă este meta-calendararistic, are un program urban, vara ia vacanță împreună cu colecționarii):

În cifre, 49 de licitații de artă, carte și istorie, un total al adjudecărilor în licitații de cca. 9,4 milioane euro și o rată medie de adjudecare de 70,10%, precum și un total de magazin de 1,14 milioane de euro; constatăm – față de ultimul raport anual din 2022 – o ușoară descreștere a vânzărilor prin licitații, cu 13% (față de 10,8 milioane de euro în perioada etalon 2022) în paralel cu o creștere a vânzărilor private (prin magazin), cu 25,28%, câtă vreme rata medie de adjudecare se menține practic la același nivel cu cea din perioada etalon 2022 (față de 72%).

500+

Anul acesta Artmark împlinește 15 ani (mai bine zis – doar 15 ani, numărați din 15 aprilie 2008) și, după un urcuș în pantă în contextul economic neregulat și plin de surprize al ultimilor ani, marchează în luna mai a 500-a sa licitație (și merge pe 530 până la sfârșitul anului calendaristic); „Artmark, cum te simți după 500 de licitații? – încrezător, matur, realist, în continuare entuziast”.

LICITAȚIA 500

Volume în creștere

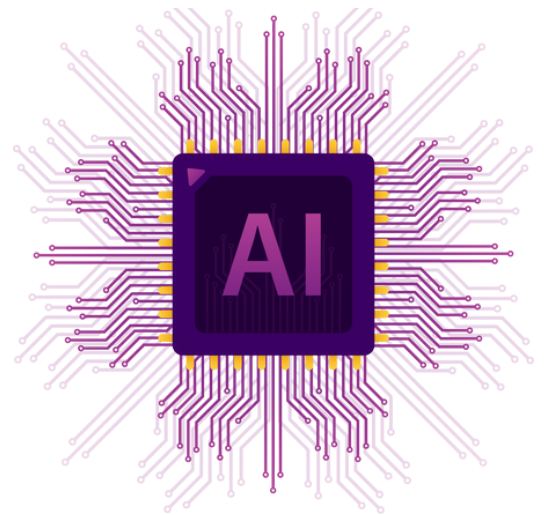
Deși numărul de licitații se menține, numărul total de loturi puse în vânzare prin licitație publică este în creștere, cu 6% (9.508 loturi față de 8.940 loturi în 2022); de altminteri, reamintim că Artprice (Art Econometrics Department) etichetează în 2022 Artmark România drept lider al pieței de artă din SE Europei, clasându-l nr. 2 la nivel de Europa de Est în termeni de volume de artă vândute.

Licitații mai eficiente

Nu au crescut doar volumele de artă puse în circulație, a crescut, față de data ultimei raportări, și numărul de ore de licitație, cu 2% (de la 217h la 222h), în contextul unui trend ascendent al duratei licitațiilor, având drept cauze principale faptul că se participă majoritar online, prin Artmark Live, precum și numărul mare, în creștere, al participanților online.

Astfel că, Artmark a inițiat în 2023, inaugurată în 31 martie, o nouă tipologie de licitație de artă Timed Online, bizuită de algoritmi AI, care permite o derulare performantă a licitației, fără comisar de sală, înlocuind aportul scenic al acestuia cu un comisar digital, ceea ce scade neîndoiește din eleganța și spectacolul licitației, însă adaugă rapiditate și eficiență acestuia. În termen de 3 ani Artmark intenționează ca jumătate dintre licitații să fie derulate în regim Timed Online; de principiu licitațiile de artă vor fi ținute în sală fizică, de un comisar de licitație, câtă vreme licitațiile de obiecte de colecție, ce dispun de un număr mai mare de loturi, se vor desfășura Timed Online, beneficiind de noua tehnologie eficientizatoare de proces de licitație.

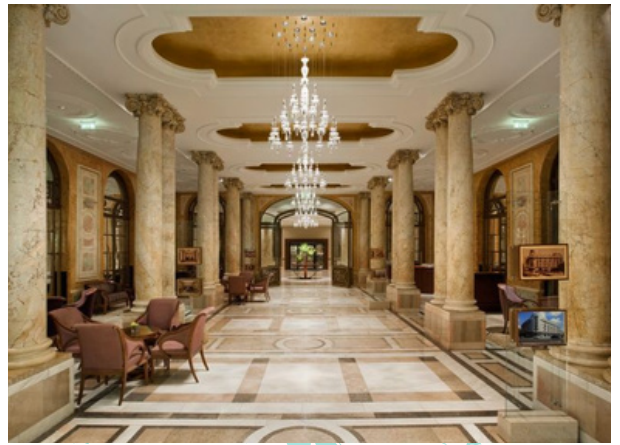

Revenirea la sală fizică

Această nouă tehnologie este introdusă în paralel cu revenirea la sala de licitație, pentru că prima jumătate a anului 2022 marchează și sezonul reinițierii, după 3 ani de concentrare pe comunicarea online, de licitații cu sală externă de licitație, spectacol și socializare efective.

Astfel, sala de evenimente „Regina Maria” a Intercontinentalului Athenee Palace revede, în martie 2023, prima licitație cu sală externă, Licitația de Primăvară 2023, la care au fost fizic prezenți cca. 220 de persoane (alături de sutele prezente, uzual, în online). Așadar, evoluția pe două coordonate aparent opuse, reorganizarea licitațiilor ca și spectacol cultural, în paralel cu focusul pe eficientizarea în online a procesului de vânzare.

Evoluția numărului de participanți

Cu 5.586 de paletе ofertante (în sensul de paletе care au câștigat măcar un pas de licitație, din totalitatea mai largă a paletelor participante pentru aceiași pași de licitație), sezonul 2022-2023 se clasează pe al doilea loc ca număr de paletе ofertante, de la lansarea platformei Artmark Live. S-a participat la licitațiile sezonului dintr-un număr de 47 jurisdicții, variind funcție de teritorialitatea ori, dimpotrivă, internaționalitatea tematicii de licitație. Jurisdicțiile din afara României din care provin cei mai mulți ofertanți externi sunt, în ordine (primii 15): Franța, Germania, Belgia, Italia, Austria, UK, Elveția, Portugalia, Ungaria, SUA, Cipru, China, Bulgaria, Israel, Olanda, iar dintre cele mai inedite: Armenia, Polinezia Franceză, Malaezia, Vietnam, Chile, Macau.

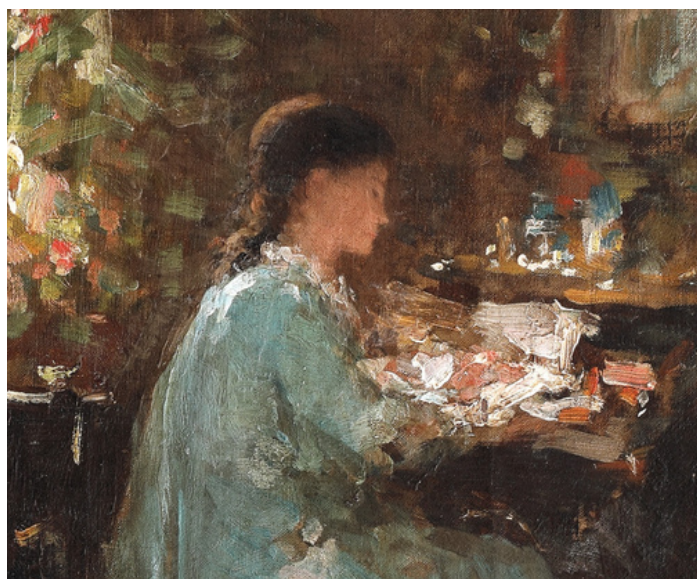
Creștere neașteptată la unele tematici

Tematici dezvoltate în ultimii ani, precum Militaria, Numismatică & Medalistica, respectiv Vinurile și (mai ales componenta de) Whiskey-uri de colecție au înregistrat creșteri în perioada de raportare, de la unele minore, de 3% la Istorie & Militaria, la 6% la Numismatică & Medalistică, respectiv la 40% la Vinuri & Whiskey de Colecție, laolaltă cu stagnări ori chiar scăderi la volumele altor tematici tradiționale, precum arta veche, bijuteriile sau mașinile clasice, raportat probabil la marja favorabilă a valorilor medii ale loturilor aferent primelor tematici, într-o perioadă de recesiune. Este totodată limpede interesul investitorilor pieței de artă și obiecte de colecție pentru calitate (în primul rând), dar și pentru diversificare de portofoliu.

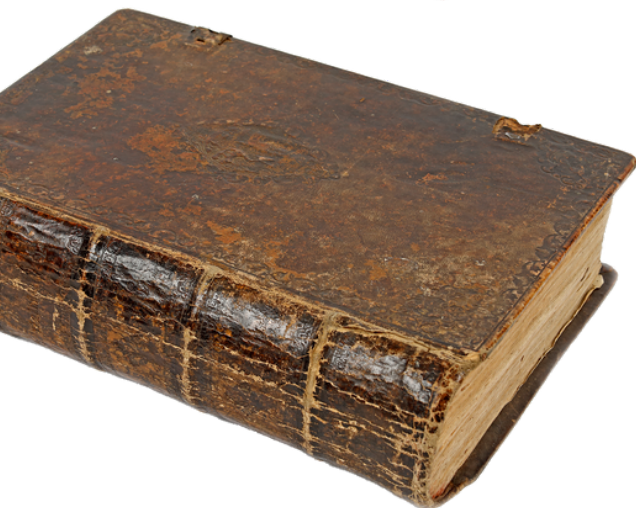
Ce recorduri de artist a adus sezonul?

Temperat în recorduri ale artiștilor din primul eșalon – de altminteri obișnuiții clasamentelor – adică Grigorescu, Tonitza ori Luchian au înregistrat diverse rezultate care au consolidat cotațiile, dar nu au marcat recorduri – spre exemplu Tonitza obține un 110 mii de euro pentru „Fetița cu fundiță roz”, Grigorescu un 77,5 mii de euro pentru varianta de mici dimensiuni a lucrării din colecția Casei Regale, „Elisabeta Doamna în biroul său”, iar Luchian are o singură tranzacție în perioada de referință, acuarela „Ulcior cu albăstrele”, care se clasează drept a doua cel mai bine vândută acuarelă de Luchian (40 de mii de euro). Anul a fost însă marcat de recorduri absolute ori relative ale artiștilor moderni sau contemporani ce au mai mult loc de creștere și prețuri de pornire mai atractive, într-un an mai parcimonios cu investițiile. Enumerăm câteva dintre acestea: adjudecarea „Grădinii” lui Horia Bernea pentru 26 de mii euro (care egalează recordul absolut anterior din 2019), adjudecarea „Marilor Arlechini” ai lui Ioan Pârvan pentru 30 de mii de euro, „Micuța Macedoneancă” a lui Pericle Capidan pentru 10 mii de euro, bronzul „După baie” al lui Oscar Han pentru 16,5 mii de euro, „Tătăroaicele la Balcic” ale lui Tache Papatriandafil pentru 22 de mii de euro, „Nudul” cubist al lui Paul Miracovici pentru 13,5 mii de euro, recordurile Magdalenei Rădulescu cu „Marea Cavalcadă” pentru 7,5 mii de euro și Elenei Muller-Stăncescu cu „Crizantemele albe” pentru 5,5 mii de euro, dar și recorduri relative, de tehnică, precum cel mai bine vândut pastel de Ion Iancuț, „Clopotar” pentru 4 mii de euro, ori „Marea Galaxie” a lui Horia Damian pentru 22 de mii de euro și acrilul „A visa în zbor” al lui Felix Aftene pentru 17 mii de euro. Notăm și vânzarea importantă a lui Samuel Mutzner, care se remarcă cu un vârf de 60 de mii de euro pentru pictura japonistă „Vremea înnoirii – Primăvara șovăie în ultimele flori de cireș...”.

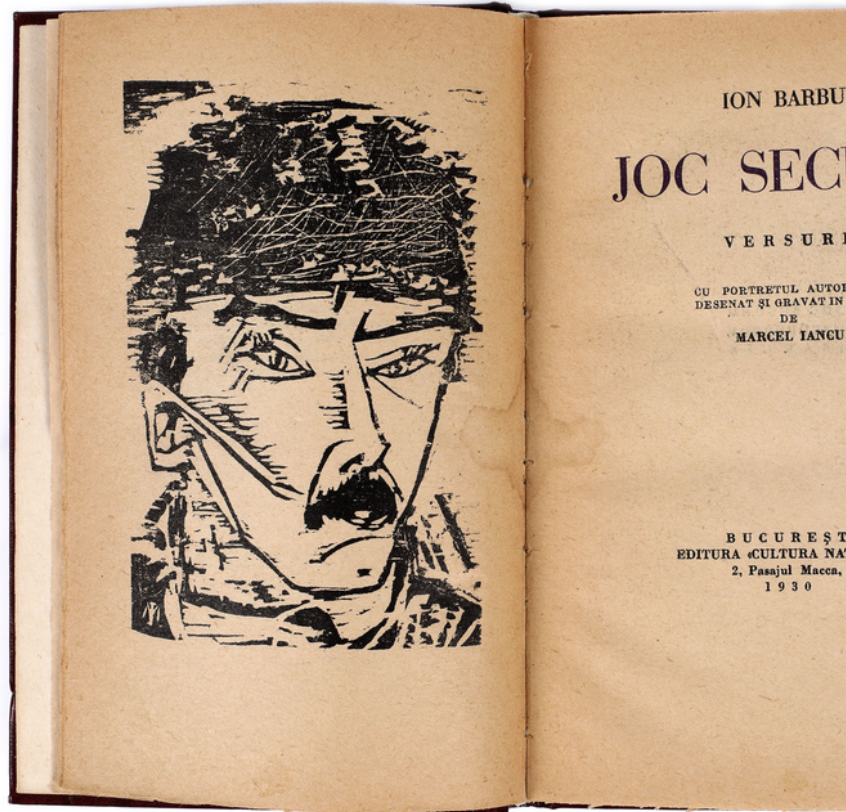
Ce recorduri de istorie a adus sezonul?

Dar piața de artă nu se limitează, în ciuda denumirii succinte, la artă, ea cuprinde și artefacte istorice, de la arme la manuscrise, carte veche românească și hărți medievale, numismatică și antichități, artă populară românească și icoane etc. Oare ce energie a avut piața de bunuri culturale istorice în anul recesiunii? În primul rând în perioada etalon s-a înregistrat recordul absolut la carte veche românească (deținut în trecut de un exemplar al „Îndreptării Legii” din 1652, adjudecat pentru 11 mii de euro în 2021), cu toate cele 3 poziții ale clasamentului. Astfel, în noiembrie 2022 se adjudecă un exemplar al „Cazaniei lui Varlaam” din 1643 pentru 12 mii de euro, pentru ca în prima jumătate a anului 2023 să aibă loc alte două tranzacții, ambele cu privire la rarissima „Biblie de la București” a lui Șerban Cantacuzino, una pentru 40 de mii de euro, iar cealaltă pentru 36,25 mii de euro. Arta sacră s-a remarcat prin câteva recorduri absolute de „zugrav” de icoane pe sticlă, între care menționăm pe Savu Moga din Arpașu de Sus (a cărui „Plângere a lui Isus” din 1848 se adjudecă pentru 4 mii de euro), pe Ioan Pop din Făgăraș (a cărui „Răstignire” din prima jumătate a sec. XIX se adjudecă pentru 2,75 mii de euro) și pe Nicolae Oancea din Alba Iulia (a cărui „Sfântă Troiță într-un trup”, realizată la jumătatea sec. XIX, se adjudecă pentru 3,25 mii de euro) – dar și printr-un record pentru vânzarea prin licitație a unei icoane cu ferecătură din argint: 6,5 mii de euro pentru „Acoperământul Maicii Domnului”, realizată de meșterul moscovit Ivan Gubkin la începutul sec. XX. Mai departe, recordul la capitolul hărți revine „Tablei Peutingeriene” de la 1598, adjudecată pentru 6 mii de euro, iar în registrul Militaria remarcăm câteva recorduri relative, precum coiful otoman din bronz aurit, de sec. XVIII, adjudecat pentru 7 mii de euro, sabia otomană kilij, cu mâner din fildeș de morsă și intarsiată cu citate din Coran, sec. XVII-XVIII, adjudecată pentru 5,5 mii de euro, dar și o cască cu mască de samurai (kabuto cu mempo), din perioada Edo, adjudecată tot pentru 5,5 mii de euro. De notat și adjudecarea istorică a ceasului de buzunar al mareșalului Ion Antonescu, păstrat în familie, pentru 7 mii de euro. Pentru tematica numismaticii și medalisticii, enumerăm doar vârful: dintre monedele antice adjudecarea unei Drahme dacice din argint, de tip Aiud-Cugir, de sfârșit de sec. II î.e.n., pentru 4 mii de euro; dintre monedele moderne adjudecarea unui exemplar de 100 de lei aur, din 1922, pentru 12 mii de euro; iar pentru lumea medalisticii recordul de 3,5 mii de euro înregistrat de adjudecarea unui rar exemplar din argint al „Primei Camere a Deputaților Români” din 1859.

Ce recorduri de obiecte de colecție a adus sezonul?

Recordul de bibliofilie pentru acest an este înregistrat de adjudecarea unui exemplar al volumului de poezii „Joc secund” de Ion Barbu, cu dedicația autorului către criticul Șerban Cioculescu, pentru 3 mii de euro. Cu câteva octave mai sus, anul acesta avem record pentru mașinile de colecție, prin adjudecarea Fordului Mustang GT Fastback, din 1967, pentru 70 de mii de euro, dar și la tematica motocicletelor, prin adjudecarea pentru 24 de mii de euro a unui splendid exemplar de Harley Davidson VL din anii 1930. Nu trecem cu vederea nici adjudecarea unei biciclete istorice De Rosa Professional, din Italia anilor 1980, pentru 2 mii de euro. Cu adevărat senzaționale au fost recordurile pentru tematica băuturilor de colecție, astfel un whiskey de excepție, tras în doar 40 de exemplare, Port Ellen Maltings, îmbuteliat cu ocazia vizitării în 1980 a distileriiilor Port Ellen de către Regina Elisabeta a II-a a Regatului Unit, s-a adjudecat pentru 15 mii de euro, iar un butoi de vin românesc, Fetească Neagră de Galicea Mare, din 2019, s-a adjudecat pentru 20,5 mii de euro. Ne zâmbeste și recordul anului pentru instrumente de colecție, anume adjudecarea unei chitări electrice Gibson ES-335TD, din 1965, pentru 4,25 mii de euro, respectiv recordul pentru jocuri, o consolă din anii 1990 de tip Arcade, pentru Mortal Kombat II, adjudecată pentru 2,75 mii de euro.

Ce recorduri de lux și de design a adus sezonul?

Începem cu tematica-rege a luxului și designului, ceasurile de colecție, în ediții limitate ori decorate cu pietre prețioase, între care remarcăm recordul de Rolex înregistrat în vânzările Artmark, de 45 de mii de euro pentru un Daytona, din aur, cu diamante, din 2016, referință 116515LN, dar și alte două ceasuri speciale ce ocupă ambele locuri 2, anume o raritate MB&F, nr. 8, de formă „battle-axe”, din aur și titan, din 2019,

respectiv un Patek Philippe Annual Calendar, din aur, referință 5036/1J, fiecare adjudecat pentru 30 de mii de euro. Registrul bijuteriilor a înregistrat vârfuri moderate, precum adjudecarea pentru 20 de mii de euro a unei brățări tennis din aur alb, decorată cu diamante de 12,5 ct, ori adjudecarea pentru 17 mii de euro a colierului din aur alb, decorat cu diamante de 18 ct., dar și adjudecarea pentru 6,3 mii de euro a colierului din aur, realizat de Lisa Sotilis, provenind din colecția Dimitropoulos. La capitolul artă decorativă remarcabil este recordul pentru un pedestal, anume 3,5 mii de euro pentru un splendid pedestal Napoleon III, din marmură roz, decorat cu ghirlande de bronz, realizat la 1850; dar și un 4,25 de mii de euro pentru perechea de pedestale din onix, decorate cu email în cloisonne, probabil atelier Sankt Petersburg de sfârșit de sec. XIX. Recordul de argintărie 2023 a fost obținut pentru o cupă Neo-clasică, decorată cu scene de luptă și motive hipice, realizată de meșterul suedez Carl Gustav Hallberg la 1886, adjudecată pentru 3,25 mii de euro; iar în cât privește orfevrăria în bronz, recordul a fost marcat de adjudecarea pentru 3 mii de euro a garniturii pentru șemineu, decorată cu scene chinezești, realizată din bronz aurit în cca. 1850 la Paris, cu mecanism Hyppolite Azur.

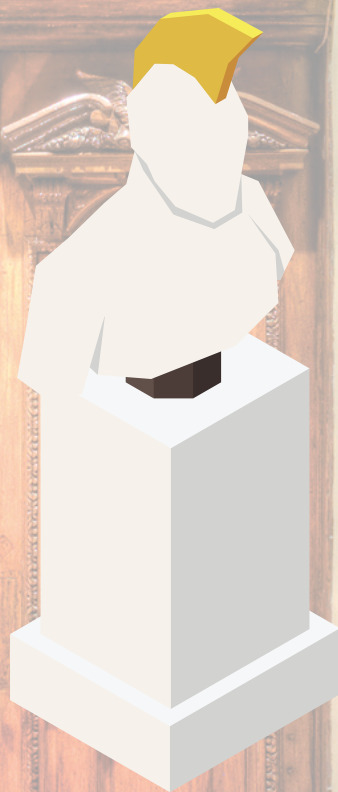
Piața de azi și piața de mâine

Dar poate cel mai îmbucurător fapt este creșterea numărului de adjudecatori tineri (din rândul segmentelor de vârstă 18-30 de ani și 30-40 de ani), cu aprox. 8%, de la 769 la 830, față de referințele raportării anului 2022. Mobilitatea europeană a învățământului și modelului cultural, soluțiile inteligente identificate de familiile cultivate și prospere de transmitere a valorilor spirituale și a tradiției culturale și de viață frumoasă, dar adaptarea canalelor de participare pentru accesarea facilă prin telefon mobil și online, precum și racordarea la tematici proaspete de expoziție și licitație, precum seria de licitații „Arta Azi – Licitații de Artă Supercontemporană” ori, mai nou-introdusa tematică „Toyz. Contemporary Collectibles” – de la sneakers și NFTs la action heroes și benzi desenate, sunt printre factorii contributori ai apropierii reciproce între lumea pieței de artă și tineretul educat.

Am celebrat arta și prin expoziții

Anul 2023 a debutat cu câteva evenimente culturale speciale, pe care le-am organizat la Palatul Cesianu-Racoviță, aducând în fața iubitorilor de artă piese inedite și experiențe memorabile. Prima și ultima fotografie ale lui Mihai Eminescu au fost expuse, pentru prima dată împreună, la Palatul Cesianu-Racoviță, de Ziua Națională a Culturii. Fotografiile originale, considerate fragmente de istorie, de valoare muzeală, au fost expuse doar o zi, pe 15 ianuarie, marcând, astfel, împlinirea a 173 de ani de la nașterea poetului național. La câteva zile distanță și-au făcut apariția pușca de vânătoare a lui Alexandru Ioan Cuza și ceasul de trăsură a lui Mihail Kogălniceanu. Cele două piese de colecție au fost expuse pentru a marca împlinirea a 164 de ani de la actul istoric al Unirii Principatelor Române din 24 ianuarie 1859. Constantin Brâncuși s-a reîntors la Palatul Cesianu-Racoviță pe 19 februarie, zi care a marcat împlinirea a 147 de ani de la nașterea celui mai important și inovator artist al secolului XX. Expoziția aniversară a reunit opere simbol semnate de Constantin Brâncuși, obiecte personale ale marelui maestru, dar și experiențe new media „AiBrâncuși”. Artmark a participat în, pentru prima dată, la Salonul Internațional de Carte Bookfest. În premieră, publicul a admirat vreme de patru zile colecția de carte rară, dar și obiecte de artă și atmosferă ce au provenit din biblioteca personală a celebrului critic literar Șerban Cioculescu. Una dintre cărțile rare, prezentate la Bookfest de Artmark a fost Evangheliarul lui Macarie (zis și „Biblia lui Macarie”) – una dintre primele tipărituri de carte apărute pe teritoriul României. În luna iunie nu unul, ci două evenimente culturale deosebite au marcat Noaptea Muzeelor la Palatul Cesianu-Racoviță.

Printre tendințele ce se citesc în evoluția anului

Viitorul nu este niciodată ușor de ghicit, mai ales în contexte de piață inflaționistă și recesionară, însă privind printre grijile și calculele zilei la liniile mari ale desfășurărilor curente în scena de artă românească nu putem să nu remarcăm numărul în creștere de premise pe care se fundează ori se sprijină o consolidare de piață. Astfel, numărul de manifestări colective ori agregative de piață este în creștere, de la binecunoscutul Pavilion anual ART SAFARI, al cărui număr de sesiuni anuale și de luni dedicate evenimentelor de artă a crescut exponențial, la noile apariții, precum RAD Art Fair, datorat inițiativei unora dintre galeriile de artă bucureștene, MOBU International Art Fair Bucharest deschis recent la Romaero ori viitorul Festival Internațional de Artă Contemporană ce se va deschide la Sibiu, sub egida Muzeului Brukenthal – toate aflate la prima ediție. Totodată, numărul revistelor dedicate scenei și pieței de artă este în creștere, recent revista de specialitate „Arta”, editată de Uniunea Artiștilor Plastici, s-a văzut concurată de revista Propagarta, ajunsă deja la al 4-lea număr – dacă este să ne referim doar la publicațiile specializate în print. De asemenea, scena expozițiilor muzeale de artă din capitală nu mai este ținută, precum în trecut, doar de sesiunile expoziționale regulat amenajate de MNAC și MARE, ci, mai nou, de un val energic de expoziții organizate cu regularitate de MNAR și de Pinacoteca Bucureștiului (inclusiv în parteneriat cu Pavilionul ART SAFARI).

